

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Quatuor conclusionibus difficultas istæ resolvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

quod illa non sint activa, ut communiter docent Philosophi; Ergo cum etiam relatio omnis activitatis sit expers, non potest assumi. Deo ut instrumentum ad producendam gratiam.

17 Confirmatur: Omne instrumentum ex virtute sibi propria debet habere actionem praevisam per quam fiat capax ut eleveur a causa principali ad producendum eius effectum, ut docent communiter nostri Thomistae in secundo physicorum: Sed quod nullo modo est activum, non potest ex viribus propriis talem actionem praevisam elicere, ut de se constat: Ergo nec assumi a Deo ut instrumentum ad causandam gratiam. Hac ergo solutione praetermissa,

18 Respondet negando Majorem, ut enim recte ait Soto in 4. dist. 26. quaest. 2. art. 3. non semper requiritur, quod Sacramentum gratiam cauter, per suam quidditatem, & per id quod est res & Sacramentum simul sed sufficit quod illam conferat per suam causam efficientem, & per id quod est Sacramentum tantum; subindeque sufficit quod in matrimonio mutus conjugum consensus, qui est causa efficiens illius, & Sacramentum tantum (ut disp. sequenti dicemus) assumatur ut instrumentum ad causandam gratiam Sacramentalem in animis conjugum.

ARTICULUS II.

Utrum homo non solum habeat naturalem inclinationem ad matrimonium, sed etiam praeceptum de usu illius, & quale sit, & quos obliget tale praeceptum?

§ I.

Quatuor conclusionibus difficultates istae resolvuntur.

19 Dico primo, homo naturaliter inclinatur ad matrimonium, ita D. Thomas hic art. 1. in corp.

Probatur ratione quam ibidem insinuat: Sicut homo naturaliter inclinatur ad conservationem sui ipsius, ita etiam, imò magis, ad conservationem propriae speciei; quia bonum speciei est universalius, quam bonum individui: Sed matrimonium est medium necessarium ad conservationem speciei in esse rationali; quia licet per fornicationem, & vagum concubitus, possit species multiplicari & conservari in esse naturali non tamen in esse rationali, eo quod ex simplici fornicatione regulariter, ut plurimum, & per se loquendo sequatur mala educatio proles: Ergo homo habet naturalem inclinationem ad matrimonium, velut ad convenientem speciei suae conservationem & propagationem: Natura enim (inquit S. Doctor in resp. ad 4.) non solum intendit esse in prole sed etiam esse perfectum, ad quod requiritur matrimonium. Unde contraetus matrimonii est de jure naturali, nempe quia naturali instinctu constituitur, ut habetur in principio Digestorum, ubi sic dicitur: *Ius naturae est, &c.* Hinc descendit maris & feminae conjunctio, quam nos matrimonium appellamus. Et in cap. *Ius naturale* dist. 1. sumpto ex Iulio libro 5. Etymologiarum cap. 4. sic habetur: *Ius naturale est commune omnium nationum, eo quod ubique in instinctu naturae, non constitutione aliqua, habetur, ut viri & feminae conjunctio.*

A Dico secundo, matrimonium non solum ex inclinatione & instinctu naturae, sed etiam ex precepto, ita communiter Theologi ex precepto Michaelis Medinae lib. 4. de sacramento matrimonii continentia, controversia a nobis docet nullum stare praeceptum de matrimonio.

Probatur breviter conclusio: Media maxime necessaria propter finem maxime intentionem naturae, sicut de precepto, ut patet in longioribus; quia quia est maxime necessaria ad conservationem individui a natura intentionem, cadit sub precepto: Sed matrimonium est medium maxime necessarium, propter finem maxime intentionem naturae, scilicet propter propagationem generis humani in esse rationali, ut coheret dictis conclusionibus praecedentibus: Ergo matrimonium non solum ex instinctu & inclinatione naturae, sed etiam ex dicto sub precepto.

Dico tertio, praeceptum de matrimonio non esse positivum, sed naturale. Est contra Sotum in 4. dist. 26. quia ubi fatetur quidem dari praeceptum de matrimonio, sed negat quod sit praeceptum naturale.

Probatur primo conclusio ratione fundametalis: Qui intendit finem, praecipit medium necessarium ad ipsum: Sed natura intendit propagationem generis humani, ut enim propagatio diversum sexum constituit, in specie humana, quod non fecit in Angelis; in coelo enim Angelus & Angeli, ut bellè Tertullianus ait; cum enim Angeli sint incorruptibiles, propagationem non indigent: Ergo natura praecipit matrimonium, quod est medium ad propagationem generis humani necessarium.

Confirmatur: Ideo praeceptum de sumendo cibum, est iuris naturalis, quia finis talis sumptionis, scilicet conservatio individui, intenditur a natura: Atque similiter finis matrimonii, videlicet conservatio speciei humanae in esse rationali, est intentus a natura; imò magis natura eam intendit, quam conservatio individui: quia ut supra dicebamus, bonum speciei est universalius quam bonum individui: Ergo praeceptum de matrimonio est iuris naturalis.

Probatur secundo: Praeceptum de matrimonio non est abrogatum in lege gratiae: Ergo non est praeceptum positivum, sed naturale. Antecedens est certum, & docetur a D. Thomas hic art. 1. Consequentia vero probatur. Nullum est assignabile praeceptum positivum, vel legis naturae, vel legis scriptae, quod non cessaverit in lege evangelica, solum enim naturalia pertinet ad mores, & super naturalia fidei pertinet: Ergo si praeceptum de matrimonio non sit abrogatum in lege gratiae, non est positivum, sed naturale.

Dico quarto, praeceptum de matrimonio pro tempore necessitatis, quo paucitas hominum exigeret ut quilibet generationi vacaret, primo & per se obligaret Rem publicam, & rectores illius, ut nimirum aliquos cogere ad nubendum: Secundario vero obligaret etiam singulos in particulari, ut per matrimonium bono communis convenirent, extra casum vero necessitatis, & quando sufficienter est propagatum genus humanum tale praeceptum nec singulos in particulari, nec ipsam Rem publicam, vel ejus rectores obligat.

Prima pars patet, nam finis matrimonii, nimirum propagatio & conservatio speciei, est bonum commune: Sed & Respublica & ejus rectores per se respiciunt bonum commune: Ergo per se pertinet ad illos spectare curare ut ipsa necessitas ab-

qui matrimonium contrahant, & per ejus usum bono communi propagationis & conservacionis speciei subveniant.

Secunda verò pars hac ratione suadetur: Pro-
26 pagatio generis humani est magis necessaria, quam defensio Reipublicæ: At singuli in particulari tenentur Rempublicam tueri in casu extremæ necessitatis: Ergo multò magis tenentur omnes in particulari ad contrahendum matrimonium in casu necessitatis, ad conservacionem speciei, & propter bonum commune. Unde initio mundi, & post diluvium, præceptum de matrimonio singulos in particulari obligabat. Nunc verò, sufficienter multiplicato humano genere, non est cur dicamus singulos ad matrimonium obligari, vel communiter, aut Principes, ut cogant aliquos ad illud inendum, cum ad matrimonium homines per se sint satis propensi. Unde Hieronymus Joviniano respondens ait: *Dices si omnes virgines fuerint, quomodo subsistet mundus? Noli metuere, ne omnes virgines fiant, difficilis res est virginitas, & ideo rara.* Ex quo probata manet tertia pars conclusionis, quæ asserit, extra casum necessitatis, & quando sufficienter propagatum est genus humanum, præceptum de matrimonio, nec singulos in particulari, nec totam Rempublicam, vel rectores ejus obligare; quia finis talis præcepti obtinetur per voluntatem liberam hominum in particulari. Sicut ego excusor à præcepto elemosynæ respectu alicujus pauperis, si aliquis me præveniat, largiendo illi elemosynam. Unde S. Thomas hic art. 2. ad 1. loquens de præcepto matrimonij ait: *Præceptum illud non est revocatum, nec obligat unumquemque nisi illo tempore, quo paucitas hominum exagebat, ut quilibet generationi vacaret.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

27 Obijcies primò contra primam conclusionem: Si matrimonium sit ex inclinatione naturæ, sequitur quod virginitas & celibatus, quæ sunt illi contraria, sint contra inclinationem naturæ, & consequenter quid mali; quandoquidem quod est contra inclinationem naturalem, malum est: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud.

Respondetur negando sequelam Majoris, cum 22 enim inclinatio naturalis in homine ad matrimonium, sit rationalis, tunc solum naturaliter inclinatur & obligatur; quando recta ratio dicit illud esse necessarium ad conservacionem speciei; ex quo fit quod virginitas & continentia non semper matrimonio sint adversa, sed solum quando recta ratio dicit, illud esse necessarium ad conservacionem speciei; & tunc servare virginitatem est illicitum & malum. Quod explicari potest exemplo inclinationis naturalis quam habet homo ad sumendum cibum, eo ipso enim quod non sit ad sumendum semper cibum, sed solum quando recta ratio dicit illud esse necessarium ad conservacionem individui, abstinencia à cibo, non semper contrariatur sumptioni cibi, considerata secundum quod ex inclinatione naturæ.

29 Obijcies secundo contra secundam conclusionem: Ad propagandum & conservandum alias species animalium, sufficit in animalibus inclinatio naturalis, cum delectatione: Ergo & in homine ad propagationem suæ speciei, subindeque superfluum est, huic inclinationi addere aliquod præceptum de matrimonio.

A Respondeo, concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem: disparitas est, quod homo, non obstante inclinatione naturali ad propagandum suam speciem, remanet tamen liber ad consentiendum vel dissentiendum tali inclinationi; & consequenter ne desit ab usu matrimonij, & procreatione liberorum, vel propter fecunditatem, vel propter alia incommoda, necessarium est præceptum de matrimonio & ejus actu.

Dices: Consilia Evangelica non adversantur præceptis: Ergo cum detur consilium de virginitate, ut patet ex illo Apost. 1. ad Corinth. 7. *Consilium autem do*, nullum potest esse præceptum de matrimonio & ejus actu.

B Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam; quia quando matrimonium cadit sub præcepto (tempore scilicet necessitatis, quo paucitas hominum exigeret, ut quilibet generationi vacaret) virginitas non est in consilio; & contra quando virginitas est in consilio sicut est modò, sufficienter multiplicato humano genere, non obligat præceptum de matrimonio.

Obijcies tertio contra tertiam conclusionem: Deus dixit primis parentibus Genes. 2. *Crescite & multiplicamini, & replete terram:* Sed forma illa loquendi exprimit præceptum de matrimonio: Ergo datur præceptum positivum de illo.

Respondet Pererius lib. 4. in Genesim, his 33 verbis non exprimi præceptum, sed benedictionem quandam subjunctam nuptiis sicut aliis similibus, quæ brutis præcepti incapacibus dicuntur ibidem versu 22. Verum nihil obstat quominus utraque imperativè ut sonant dicta sint, sed diversimodè, pro diversâ capacitate hominum & brutorum. Unde melius responderetur, verbis illis contineri solum declarationem naturalis præcepti de matrimonio, non verò præceptum positivum de illo; idque non levi conjecturâ constare, ex occasione quâ dicta sunt verba illa Genes. 1. & iterum post diluvium quando revera vigeat naturale præceptum. Adde tamen cum Basilio Pontio, declarationem illam ad modum benedictionis prolatam fuisse à Deo, ex amore erga genus humanum, cujus propagationem volebat, ut constet ex sacro textu, ubi sic dicitur, *Benedixitque Deus illis, & ait: Crescite & multiplicamini.* Unde Augustinus 14. de civit. cap. 12. *Nos autem nullo modo dubitamus; secundum benedictionem Dei crescere & multiplicari, donum esse nuptiarum.* Et paucis interpositis: *Huic quippe operi Dei etiam benedictio subjuncta est.*

Obijcies quartò contra eandem conclusionem: Omne præceptum naturale, quodcumque illud sit, vel continetur in decalogo, vel saltem ad aliquod ex præceptis in eo contentis reduci- 34 tur: Sed præceptum de matrimonio, neque continetur inter præcepta Decalogi, neque apparet ad quod ex præceptis in eo contentis reducatur: Ergo non est naturale, sed positivum.

Huic objectioni tripliciter respondent Theologi: Quidam enim dicunt, præceptum de matrimonio reduci ad præceptum de amore sui, quod est primum ad præcepta decalogi; homo enim ex amore sui intendit seipsum conservare, eo modo quo potest; cumque non possit perpetuò se conservare in individuo, intendit conservare suam speciem. Alii volunt quod reducatur ad præceptum de non occidendo; sicut enim ille qui non succurrit pauperi extreme indigenti, dicitur illum occidere, juxta illud Ambrosij: *Si non paristi, occidisti*, ita qui in extrema necessitate non contrahit